

U radu o pozadini narodne priče (**The background of the folktale**) Honti odbacuje teoriju koja tvrdi da je svijet priče samo preostatak starog mitskog shvaćanja svijeta; smatra da je ideologija mita, izgubivši religiozni značaj, jednostavno inkorporirana i poistovjećena sa svijetom priče.

Tekst **Nepoznata narodna priča (The unknown folktale)** bavi se teorijom i metodologijom proučavanja narodnih priča, sadržajem, formom, motivima, elementima; istražuje način na koji od mita, epa itd. nastaje ponekad priča. Uvodi pojam »diferencijacija« umjesto termina »promjena funkcije«, i smatra da razne vrste priča nastaju diferencijacijom iz bajke, koja je centralna vrsta priče. U istom tekstu piše i o odnosu vjerovanja i narodne priče itd.

Članak o čuvanju narodnih tradicija (**On safeguarding folk traditions**) posebno je zanimljiv. Autor polazi od fiksiranja tri stava što nas dovode do pitanja očuvanja tradicija. Prvo, primjećujemo da su tradicije na putu da izumru; drugo, smatramo da one predstavljaju velike vrijednosti, i da bi gubitak bio vrlo ozbiljan; treće, smatramo se sposobnima za uklanjanje ove opasnosti. Honti nas upozorava da pripadamo urbanoj kulturi, za koju je karakteristična pojava koju on naziva »excendence«; iako urbana kultura ide naprijed, i iako je progres njena bit, ipak smo u stanju promatrati svoju situaciju kao da smo »izvana«. Iz tog stava, a to je stav urbane kulture, uočeno je izumiranje u sferi »narodne kulture« (popular culture), i javlja se želja da mi iz urbane kulture »sačuvamo i zabilježimo« i tako spasimo to što ona prva kultura sama ne može spasiti. Ali, Honti nas upozorava da izmjena u tradiciji ne znači da tradicija izumire, nego naprotiv da živi. A svaki život tek onda vrijedi ako može cvasti kako to njemu odgovara. Čak kad bi narodna kultura imala smisao za vrijednosti, ne bi se protivila stalnom kontinuitetu promjene. Što se našeg angažiranja tiče, moramo se čuvati da ne smatramo opasnim ono što je prirodno i što sačinjava život. Naravno, dekadencija postoji; etnografija je nužna, ali mumificirati ne znači sačuvati. Sačuvati se može samo ako se nadiđe znanost, ako se u nama samima razviju iracionalni, »mitski«

psihološki faktori, koji će nam omogućiti saživljavanje s narodnim tradicijama. Umjetnost, koja je po Hontijevim riječima nedjeljiva, pomaže nam da tradicije sačuvamo na drugačiji, živi način. Bartok i Kodály uspjeli su sačuvati mađarske narodne pjesme i učiniti ih istovremeno besmrtnima.

Knjiga sadrži i tekstove **Istraživanje priče i povijest religije (Tale research and the history of religion)**, **Priče i mitovi o smrti i besmrtnosti (Tales and myths on death and immortality)**, te esej o Orestu i Hamletu. Autor na mnogo mjesta naglašava kako je najbolji način za upoznavanje prirode same priče čitanje što većeg broja priča; u tekstu neprestano navodi primjere. Stil mu je jasan i zanimljiv unatoč prijevodu.

Ivan LOZICA

ZMAGA KUMER, VSEBINSKI TIPI PRIPOVEDNIH PESMI, Typenindex slowenischer Erzähllieder, Sekcija za glasbeno in plesno narodopisje pri Inštitutu za slovensko narodopisje Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Ljubljana 1974, 393 str.

Desi se da u našim osvrtima ne spomenemo izdanja malog tiraža, ona priručna ili znana samo uskom krugu stručnjaka. Često je takvo nenamjerno zaobilazanje ili zakašnjavanje nepravedno. Nepravedno kažem, jer upravo iza takvih publikacija često stoji golem napor čije je ostvarenje dugo očekivan znanstveni događaj.

Tako je primjerice u Ljubljani još 1974. izašao prvi kompletni katalog tipova pripovjednih usmenih pjesama, koncipiran prema frajburškom sistemu.

O radu Međunarodne radne grupe za katalogizaciju narodnih balada (grupe Komisije SIEF-a) bilo je govora na stranicama našeg časopisa, pa ću stoga spomenuti samo osnovni poticaj radu ove grupe. Osnovni poticaj bio je iznalaženje sistema koji bi razvrstavanje evropskih usmenih balada uči-

nio operativnijim. Prišlo se izradi nacionalnih kataloga, kakav je i ovaj slovenski, s registrom koji omogućava brzo pronalaženje tipa balade, rezimeom sadržaja te prilozima koji donose podatke o starosti i rasprostranju balada u lokalnom i širem evropskom prostoru, o melodiji i izvorima. To je sažetak plana rada ove grupe SIEF-a, čiji je istaknuti pokretač autor slovenskoga kataloga Zmaga Kumer. Radna grupa je na svojim povremenim sastancima koordinirala rad nacionalnih odbora, raspravljala o tehničkim problemima, ali isto tako se vraćala osnovnoj dilemi: treba li dati prednost frajburškoj tematskoj podjeli ili Wilgusovu katalogu, koncipiranom prema sistemu pripovjednih jedinica («narrative units»). (Više o tim osnovnim koncepcijama vidi u prikazu M. Stulli, NU br. 7, 1969/70, str. 262—265.)

Katalog Zmage Kumer sastavljen je prema okvirima frajburške grupe, ali je autorica uvažila i kasnije ispravke s radnih sastanaka međunarodne grupe. Moglo bi se reći da ta tematska podjela odgovara slovenskoj građi. Autorica je iznašla 325 tipova balada uz napomenu da je balada prema dogovoru radne grupe šire koncipirana negoli je to uobičajeno standardnom terminologijom («Balada je pjesma koja iznosi dramatski naglašenu pripovijest»). Kumerova se zbog toga i odlučuje za izraz **pripovjedna pjesma** a ne balada.

Navešt ću znanstveni aparat ovog izdanja koji našem i stranom stručnjaku pomaže pri pronalaženju željene balade, tipa i sl.: predgovor (uvodna riječ koja upućuje čitaoca na osnovne principe kataloga, tehniku rukovanja i sl.), slijedi kazalo tipova prema rednom broju, sažeci tipova pojedinih balada (svrstanih u tematske grupe i podgrupe), literatura o navedenim tipovima balada, registar nautknica, registar osobnih imena, registar zemljopisnih i etničkih imena te popis izvora i kratica. Katalog je dvojezičan, na slovenskom i njemačkom jeziku.

Autoričin naslov pjesme sugerira sadržaj, koji zbog specifične kratkoće slovenskih usmenih pripovjednih pjesama i nije vrlo sažet, nego obuhvaća sažetke strofa. U odjeljku C autorica donosi objavljene i neobjavljene izvore balada, a upozorava i na napjev (ta-

mo gdje je zabilježen). Jednostavna numeracija olakšava traženje baladnog tipa. Ovaj katalog je prvenac ove vrste u Evropi — naglasimo to još jednom. I dok ga danas s lakoćom listamo i snalazimo se među usmenim pripovjednim pjesmama, nemojmo zaboraviti na ogroman trud uložen u ovo skromno opremljeno izdanje.

Nives RITIG-BELJAK

RUMÄNISCHE VOLKSBALADEN, zusammengestellt und herausgegeben von AL. I. AMZULESCU, übersetzt und neubearbeitet nach den Freiburger Richtlinien von HELGA STEIN, Freiburg i. Br. 1974, 201 str.

Amzulescu je izdao tematski katalog tipova balada 1964. g. (Balade populare rominesti), dvije godine prije prve koncepcije frajburške radne grupe okupljene oko dra Brendicha. Helga Stein prevela je katalog na njemački a ujedno uvažila prve zaključke Međunarodne radne grupe za katalogizaciju narodnih balada. Klasifikacijska »frajburška« shema pokazala se dovoljno elastičnom da prihvati i rumunjske balade, koje se razlikuju od srednjoevropskih tipova, na temelju kojih je sastavljena frajburška klasifikacija. Nas će najviše zanimati kako su svrstane junačke pripovjedne pjesme, hajdučke pjesme, koje u Amzulescuovoj koncepciji zauzimaju posebno mjesto, a u zacrtanom katalogu tipova evropskih narodnih balada nisu posebno izdvojene. Helga Stein je prema konfliktnoj situaciji svrstavala hajdučke balade u npr. socijalnu grupu ili grupu ljubavnih balada. U tematski katalog ušle su ipak one relativno kraće hajdučke pjesme koje se dadu obuhvatiti širim poimanjem balade. Zanimat će nas i to da je autorica odustala od sastavljanja kataloga po prvom stihu (incipit) jer su počeci balada često isti kod niza varijanata a i tipova.